

Minister Rodziny i Polityki Społecznej

BON-I.42306 259.2022.AR
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,
Odpowiadając na pismo z dnia 21 grudnia 2022 r. znak: III.7047.26.2022.DS przedstawiam uprzejmie poniższe informacje.

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych należy niewątpliwie do zadań o szczególnym charakterze. Praca jest dla tych osób nie tylko źródłem utrzymania i zapewnieniem warunków do życia, ale również formą rehabilitacji i możliwością integracji społecznej. Włączanie osób z niepełnosprawnościami na rynek pracy jest procesem wymagającym zaangażowania instytucji statutowo odpowiedzialnych za wspieranie tej grupy osób, organizacji pozarządowych działających w tym obszarze, instytucji rynku pracy, jak i samych osób z niepełnosprawnościami.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zapoznało się z informacją Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli pn. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych przez powiatowe urzędy pracy*. Większość z uwag podnoszonych przez najwyższą Izbę Kontroli wskazuje na dobrze znane zjawiska i problemy występujące w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Minister Rodziny i Polityki Społecznej i Pełnomocnik Rządu do Spraw osób Niepełnosprawnych dokładają wszelkich starań aby osiągnąć jak najlepsze rezultaty w aktywizacji zawodowej tej grupy osób.

Tym niemniej nawet z raportu NIK wynika, że występuje niechęć pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz brak faktycznego zainteresowania podjęciem zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne. Nie można zatem przypisywać wyłącznie urzędом pracy odpowiedzialności za brak motywacji osób niepełnosprawnych do aktywizacji zawodowej, czy brak zainteresowania wśród pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

Jednakże osoby z niepełnosprawnościami stanowią jedną z grup szczególnie narażonych na zjawisko wykluczenia na rynku pracy. Napotykają one na szereg barier, które nie dotyczą osób sprawnych ubiegających się o pracę; do najczęstszych z nich zalicza się między innymi:

- własne uprzedzenia co do możliwości i odpowiednich kompetencji do bycia efektywnym pracownikiem,
- bariery społeczne w postaci funkcjonujących, w dalszym ciągu, stereotypów odnoszących się między innymi do tego, że osoby z niepełnosprawnościami nie mogą wykonywać powierzanych im zadań na równi z osobami pełnosprawnymi, przez co są mniej produktywne w pracy,
- bariery dostępnościowe, a w tym architektoniczne.

W Polsce pracodawcy zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty, którzy nie osiągają wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych na poziomie 6% zobligowani są do obowiązkowych wpłat na PFRON w wysokości 40,65 % przeciętnego wynagrodzenia za każdy brakujący etat do osiągnięcia wskaźnika. Na chwilę obecną jest to kwota przeszło 2600 zł.

Pomimo tego i pomimo istniejącego systemu miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych oraz pomocy w tworzeniu miejsc pracy dla pracowników niepełnosprawnych, liczba pracujących osób niepełnosprawnych jest zdecydowanie niezadowalająca.

Dlatego też rolą państwa jest wdrożenie nowych lub modyfikacja istniejących form wsparcia zatrudniania i utrzymania na rynku pracy osób niepełnosprawnych.

Wyrazem troski państwa polskiego o poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych, a w tym ich aktywności na rynku pracy jest Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. (M.P. poz. 218).

Jednym z kluczowych obszarów Strategii jest priorytet „Praca”. W ramach tego priorytetu przewidziano działania mające skutkować większą aktywnością zawodową osób niepełnosprawnych i większymi możliwościami zatrudnienia w otwartym, integracyjnym i dostępnym środowisku pracy, stosownie do art. 27 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Głównym celem zaprojektowanych rozwiązań w ramach tego obszaru jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości realizacji prawa do pracy na zasadzie równości z innymi osobami. Działania w ramach tego obszaru koncentrują się na:

- modyfikacji i uzupełnieniu systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym poprzez opracowanie i wdrożenie Narodowego Programu Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych oraz wdrożenie zatrudnienia wspomagane,
- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizowanej m.in. poprzez zatrudnienie w podmiotach ekonomii społecznej i solidarnej (zwłaszcza w przedsiębiorstwach społecznych),
- stworzeniu środowiska pracy przyjaznego pracownikom niepełnosprawnym, m.in. poprzez wypracowanie modelu wsparcia w środowisku pracy,
- stworzeniu otoczenia sprzyjającego skutecznej aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez zapewnienie wyspecjalizowanego doradztwa w zakresie dostępnych instrumentów aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz obowiązków pracodawców wynikających z ich zatrudniania dla instytucji rynku pracy,
- ograniczeniu barier w podejmowaniu aktywności zawodowej (w tym ograniczeniu wpływu pułapki świadczeniowej).

Biorąc powyższe pod uwagę, w ramach realizacji Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), który jest następcą programu operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 realizowane będzie wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Jednym ze strategicznych celów FERS będzie zapewnienie równych szans dla osób niepełnosprawnych. W zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027 wskazano na kwestie wspierania zintegrowanych działań na rzecz aktywnego włączenia.

Dlatego z inicjatywy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w ramach wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin zaplanowano działania, które przyczynią się do zmian systemowych m.in. w obszarze zatrudnienia wspomaganego (ZW).

W związku z tym planuje się wdrożenie i przetestowanie rozwiązań dotyczących ZW. Jest to rozwiązanie uzupełniające funkcjonujący system wspierania zatrudniania osób niepełnosprawnych. Będzie ono kierowane do osób mających szczególne trudności w samodzielnym znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Planuje się, że program obejmować będzie następujące działania:

- przygotowanie metodologii zatrudnienia wspomaganego oraz minimalnych wymagań dla trenerów pracy i metodologii szkoleń dla kandydatów na trenerów pracy,
- przygotowanie administracji samorządowej (w szczególności publicznych służb zatrudnienia) i administracji rządowej (urzędy wojewódzkie) do realizacji projektu,
- zorganizowanie sieci agencji zatrudnienia wspomaganego,
- realizacja przez wyspecjalizowane usługi zatrudnienia wspomaganego,
- przygotowanie i wdrożenie przepisów prawnych, które wprowadzą zatrudnienie wspomaganego do systemu prawnego jako ogólnodostępną usługę dla osób niepełnosprawnych.

Obecnie trwają prace nad uruchomieniem realizacji poszczególnych działań w ramach FERS, w tym programu zatrudnienia wspomaganego. W ramach FERS zostały zabezpieczone odpowiednie środki finansowe na realizację ZW.

Podjęte dotychczas działania Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej stanowią zatem wyraz przekonania, iż wdrożenie ZW stanowi jeden z istotnych kamieni milowych w poprawie sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Z wyrazami szacunku
z up. Ministra Rodziny i Polityki Społecznej
Paweł Wdówik
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/